

Ա. Զ. Դ.

Պօլսոյ և դաւառաց մէջ փոռնի մեծարդոյ բաժանորդներէն ոմանք երկար ժամանակ կուշացունեն բաժանորդագրոյն վճարումն, և հետեւաբար կհարկադրեն զմեզ հրապարակաւ ալ խնդրել լցաւ ի սիրտ:

Հրատարակութեան բոլոր ծախքերն կանխիկ են. տպագրութեան, թղթավաճառն, թղթատարութիւնը և այլք, ապառիկ չեն ձգեր իւրեանց պահանջն:

Առաւել կդանդատիմք դաւառաց մէջ գտնուող և չվճարող բաժանորդաց համար, որովհետեւ կհարկադրեն զմեզ միայն բաժանորդացին ուղելու համար նամակ գրելու ժամաւաճառութիւն ընել և միանգամայն թղթատարութեան ծախք վճարել:

Ամբի կհամարիմք մեզ այս մասին տակէց առելի գրելը:

ԲԱՆԱՔԱԿԱՆ

Այս օրերս դարձեալ Գաղղիոյ վրայ կիստուի գովեստիւք: Վերջապէս հասաւ իւր նպատակին: Ամեն կարգիւ և առտիճանի դադրիսցեց միակ փափաքն էր, Գերմանիոյ կայսրութեան կողմանէ պատերազմական հարկին համար գրաւեալ գաղղիական դուռները ժամ յառաջ ազատել և գերմանական զօրաց ոտքը Գաղղիայէն հանել: Նախագահ Պ. Թիէրստըն իւր այս բողոքանաց հատոյց Գերմանիոյ կառավարութեան հետ բռնակցութեան մտնելով յաջողեցաւ հանձնելու զմեզի որ հաշտագրին պայմանաւաճառէ յառաջ թողու գրաւեալ գաւառները, ընդունելով պատերազմական հարկը:

Այսպէս առ այժմ Գաղղիոյ և Գերմանիոյ մէջ անհամաձայնութեան պատճառ մի չմնար: Բայց Գաղղիա կրնայ անյիշատի լինել Գերմանիոյ համար. այսուհետեւ անշուշտ առաւել փութալանութեամբ պիտի կազմէ յարգարէ դինքը, և վերջին պատերազմէն անմիջապէս յետոյ իրեն գաշնակեց դռներու համար ունեցած ջանքերը պիտի բազմապատկէ, որպէս զի վրէժ առնու Գերմանիայէն: Տեսնենք, ինչ կճնի ապագայն:

Հում ալ այս օրերս դարձեալ ուշադրութեան և խօսակցութեան մեծ նիւթ մ'ըլած է:

Պապին ծերութիւնն ու անձնական տկարութիւնը մահը վատիկանի դրանց մերձեցուցած լինելով, խնդիր է թէ ով պիտի յաջորդէ և ինչպէս կատարուի ընտրութեան գործը: Գերմանական և աւստրիական պապերը այժմ ըն-

դարձալ տեսութիւններ կրնեն այս խնդրոյն վրայ:

Գերմանիոյ նորակազմ կայսրութիւնն ալ թէեւ բողոքական, անտարակոյս պիտի մտնէ այս խնդրոյն մէջ ալ իւր ճարտար և խորագէտ Պիլզնադի միջոցաւ, և ով գիտէ ինչ դժուարութիւններ յառաջ պիտի գան:

Վատիկանեան կղերն արդէն մեծ տաքնաւոր մէջ է, նկատելով որ Գերմանիա միջատեւու տրամադրէ է. լրագրաց օգնութեան դիմած է և կհրատարակէ թէ ընտրութեան գործոյն մէջ մտնելու զորդ տէրութեանց ու կառավարութեան վրայ անիծից շանթեր պիտի թափին: Սակայն Պիլզնադի փոյթը չէ այս. նա այս հին ու փառած զէնքին երբեք կարեւորութիւն չտար, և առ այժմ յայտնի չարժու մի չընելով ինքն ալ ի ծածուկ իրեն գործիք եղող լրագրաց միջոցաւ կխօսի վատիկանեանց հետ:

Գաղղիա թէեւ առ այժմ այս խնդրոյն համար լուծիւն կպահէ, և իրեն հռոմէական մեծ ազդ մի իրեն առաւել միջամտելու իրաւունք ունենալն չյայտնէր, սակայն անշուշտ մինչեւ ցվախճան Պապին իւր ներքին վիճակն բարոքած և նոր զօրութիւն գգեցած լինելով երեւան պիտի ելնէ, և թերեւ այս մասին իրեն գաշնակից գտնելով իտալիոյ Աւստրիոյ Սալանիոյ և այլ հռոմէական ազդաց կառավարութիւնները, խնդիրն միայն անոնց հետ կարդադրել պիտի ուղէ, և Գաղղիոյ այս ընթացքը Գերմանիոյ ծանր գալով Գաղղիա և Գերմանիա դուրձեալ մէկմէկու պիտի դարնուին: Շատ հաւանական է որ Գաղղիա այս ընթացքը պիտի բռնէ Գերմանիա չէն վրէժ առնելու և նորա նորակազմ միութիւնը քրքրելու քակելու նպատակաւ:

Ա. Զ. Գ. Ս. Յ. Ն.

Այս անգամ այս գրիսոյն սկիզբը կընենք հետեւեալ նամակն, և կիւրակէ օրերը որճարաններու զբօսարաններու և գինեւորաններու մէջ ժամանակ ու ստակ վատնող և նիւթապէս ու բարոյապէս վնասող ամեն կարգի ազդայնոց ուշադրութեան կենդակայնեմք:

... խմբագիր

Վաղը որ է կիւրակէ, Ղալաթիոյ Ամենափրկեան վարժարանի կիրակօրեայ դպրոցը պիտի դասախօսէ մեծ Տօրթօր Յովհաննէս Էֆ. Ա. Կէօրիւքճեան կենսագիտութեան և գործարանական ընդհանուր տեսութեանց վրայ, և դասին մասնաւոր առարկայն պիտի ըլլայ Սկրտ և իւր կազմութիւնը, արեան չըջանին եղանակը և պատճառներն, և արեան պաշտօնը. ճիշդ ժամ 4 1/2 ին, որոնք սովորական դասերն ի շատ:

Կը յիշենեմ ուսման փափաքող արհեստաւորաց պատանեկաց և երիտասարդաց որ կիրակօրեայ դպրոցիս մէջ կայ քերականութեան դաս զոր կը դասախօսէ Մեծ Մկրտիչ Էֆէնտի Գաբրիէլեան. Գաղղ. և Տաճկ. լեզու և աշխարհագրութիւն որոնց դասատուն է Արգոյ Պ. Պետրոս Սարգսեան. և թուաբանութիւն զոր կը դասախօսէ Մեծ Տիգրան Էֆէնտի Պօղաճեան. Տրամաբանութիւն, բարձրագոյն փիլիսոփայութիւն, ճարտասանութիւն, հայերէն գիր և ընթերցմունք. ահա այսոնք սովորական ամէն կիրակօրեայ դասախօսութիւններն են. ըսել է թէ փափաքողաց փոքր ի շատէ կրնայ օգնել յիշեալ դպրոցս իւր անձնուէր դասատուաց ծառայութեամբ որոնք աշակերտաւներէն ոչ այլ ինչ կ'ակնկալեն, բայց միայն իրենց յաճախելին և ուսանելին, որով կրնան իւրեանց և իրենց ազգին օգտակար ըլլալ:

Կը խնդրեմ որ այն գրութիւնս Ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ հրատարակելու շնորհ ընէք:

Մնամ Ձերդ անձնուէր և անկեղծ բարեկամ

24 Յունիս 1872 Քել-...
Ի Ղալաթիա Ղա...ն

Ըստ որոշման երեսփոխանական Ընդհանուր ժողովոյ, կրօնական և աշխարհական անդամներէ խառն մասնաժողով մի գումարեցաւ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանը՝ Գաղաքական ժողովոյ 14 անդամոց ընտրութեան գիւրութեան համար եռապատիկ թուով ցանկ մի պատրաստելու պաշտօնով:

Կյուսամբ թէ առաջիկայ ուրբաթ օրը երեսփոխանական Ընդհանուր ժողով կգումարի, Գաղաքական ժողովոյ ընտրութեան գործը կատարելու համար, որպէս զի ազդային գործերը տակաւին երեսի վրայ չմնան: Մենք այնպէս գիտեմք թէ ազգային շատ խնդիրներ կան այս օրերս, որոց կարգադրութեան համար ժամ մը կորսնցնելն փասակար է:

Պատրիարքարանի այսչափ ժամանակ առանց Գաղաքական ժողովոյ, և ազգային գործոց ու խնդրոց բարձի թողի մընալուն բոլոր պատասխանատուութիւնը Ս. Պատրիարք Հօր և այն քանի մը երեսփոխաններուն վրայ կը ծանրանայ, որոնք Գաղաքական ժողովոյ ընտրութեան եղանակի համար Սահմանադրութեան տրամադրութեանց հակառակ այլ և այլ օտարոտի առաջարկութիւններ ընելով և դժուարութիւններ յարուցանելով ընտրութեան գործոյն այսչափ երկար ժամանակ ետ մնալուն պատճառ կուան:

Արժ. Տ. Դէորդ քահանայ Խոս-
գիւղի որում կրօնական ժողովոյ կողմա-
նէ Պրուսայու վիճակին մէջ Սահմանա-
դրութիւնը գործադրելու պաշտօն տրու-
ած էր, - հրաժարած լինելով՝ կրօ-
նական ժողովն երկուշաբթի օրը նորա
տեղ ուրիշ մը պիտի ընտրէ, որպէս զի-
արժ. Տ. Մատթէոս վարդապետի հետ
երթան կատարեն յիշեալ գործը:

Տեսնենք, այս վերջին անգամ ինչ
արդեւք պիտի պատահի: Պրուսայու վի-
ճակին մէջ սահմանադրութեան գոր-
ծադրութեան փափաքողները երանի
թէ ուրիշ վիճակայ համար ալ այս փա-
փաքն ունենային:

Ս. Պատրիարք Հայրը տակաւին
չկրցաւ Եզրիպոսի բարձրապատիւ խը-
տիվին երեսը տեսնել: Նորին բարձրու-
թեան մայրաքաղաքս գալէն Տ օր յե-
տոյ չորեքշաբթի օրը հաղիւ կրցաւ Է-
միրկէն ապարանքը երթալ, բայց հոն
չգտաւ: Այսօր դարձեալ պիտի երթայ:

Մեղադրելի չէ՞ Ս. Պատրիարքը այս
յապաղման համար: Տաճկաստանի ա-
մենէն երեւելի անձինք փութացան ի
տեսութիւն Նորին բարձրութեան և իւ-
րեանց քաղաքապետութեան պարտքը
կատարեցին: «Ժողովրդեան օգուտը
ինծի համար ամեն բանէ աւելի նախա-
դաս է»: Կայօռայ մեր Ս. Պատրիարքը:
Եզրիպոսի իշխանութեան խնամոց տակ
բազմաթիւ աղգայինք կգտնուին. պէտք
չէր որ գէթ առ սէր ժողովրդեան փու-
թայր նախ քան զամենայն ի տեսութիւն
Նորին բարձրութեան:

Վերջապէս, զարմանալի է մեր Ս.
Պատրիարք Հօր այս ընթացքը: Ուղղու-
թիւն կը բերեալ թեմք:

Երզնկայէն գրուած է հետեւեալ
նամակն, և դատարարութեան վերա-
բերեալ հաճոյ տեղեկութիւններ կպա-
րունակէ:

... խմբագիր

Ներկայս Զեր Թերթին մէկ անկիւնը զե-
տեղեկիւր կը խնդրեմք, կանխաւ մեր շնոր-
հակալեաց հաւատովն նուիրելով Զեր մե-
ծապատուութեան:

Քաղաքիս չորից եկեղեցեաց վարժարան-
ները՝ ինչպէս յայտնի է՝ անցելոյն մէջ միացած
էին՝ ուսումնարան մը միայն ունենալով:
այս դրութիւնը յիշաւ խնայողութեան օ-
րինաց յարմար և միանգամայն արդիւնա-
բեր կրնար ըլլալ (եթէ արդի ժողովրդեան
մտաց ու գաղափարաց ալ համաձայնէր)
սակայն այնպէս չըլլալով, վերջապէս իր նախ-
կին վիճակին վերածուեցաւ, իւրաքանչիւրն
իր թաղի խորհրդոյն ներքեւ:

Նախկին ուսումնարանն ալ՝ որ արդ ըստ
առաջնոյն Նուսաուրչեան անուամբ կը ճանչ-
ցուի, այս թաղային դպրոցներէն մէկն ե-
ղաւ և երկու ամիսէ հետէ օրինաւորութեան
սահմանին մէջ մտնելով ամենայն բարեկար-
գութեամբ կը յառաջագոյն ի շնորհս ջա-
նից բարեսէր ժողովրդեան, և աշակերտ-
նօրէնութեան մը ներքեւ:

Աշակերտաց ստէպ բացակայութիւն՝ որ
ասիէ առաջ մեծ խոչընդոտ մ'էր վարժա-
րանաց յառաջագոյնութեան, գրեթէ բոլոր-
ովին դարմանուելով, ուսանողը ամբողջա-
պէս ամէն օր որդեալ ժամուն ներկայ դրու-
նուելէն դատ կ'ըլլար և տէրունական օ-
րերն իսկ մինչեւ կէս օր զարոյց կը մնան և

եռանդեամբ ունենդիր կըլլան իրենց աւանդ-
ուած բարոյական դասերուն, և զանազան
նիւթերու վրայ եղած ատենաբանութեանց,
այնպէս որ բարեկարգ վարժարան և միան-
գամայն օրինաւոր լսարան մը կրնայ համա-
րիլ: Ճամբիտ կըսեմք, ազնիւ Խմբագիր,
այս պատուական դրութիւնը ամէն զգայուն
Հայուն մեծ բերկրութիւն պատճառելով, և
մանաւանդ իրենք եւս փափաքելով նոյն
դասերէն օգուտ քաղել, որդեալ օրեր գուն-
դագունդ ժողովուրդ կը համախմբին վար-
ժարանիս դահլիճը:

Յունիս Ա ին իրեն կից եղող Ս. Երրոր-
դութեան եկեղեցւոյ տօնակատարութեան
տարեդարձին առթիւ չքեղ հանդէս մը եւս
տեղի ունեցաւ յիշեալ վարժարանին մէջ ի
պատիւ տօնի սուրբ Պէտէկոստէին ի
ներկայութեան բաղնաթիւ հանդիսականաց:

Առաջին երկու ճառախօսներն էին Եղա-
կունք Հայաստանի հանդիսին երկու խմբա-
գիրք. առաջինը Պ. Ա. Քաջբերունին ազ-
գասիրութեան վրայ խօսելով՝ գողտրիկ և
սրտաշարժ ոճով խիստ գեղեցիկ կը բացատ-
րէր զգլխին թշուառութեանց պատճառները
և վերականգնելու միջոցները կզգայէր:
Ի. Բ. Պ. Ա. Սիսակ սիրոյ և միութեան վրայ
կը խօսէր այնպիսի իմաստալից և ազդու
բարբառով՝ որ թէ իրեն երեւակայութեա-
նը և թէ իր բազմալստալ դասատուին
Ապտալեան Մկրտիչ պատուելիի պատիւ կը
բերէր: Ուստի և հանդիսականք մեծապէս
զգածուելով շատերուն աչքերէն արտասուք
կգահալիւթէին, և ծափահար ցնծութեամբ
կողովնէին զայն, մանաւանդ երբ մեր Օ-
գոստոյմառ Կայսեր տարաբախդ աղգիւս մա-
տուցած բաղնաթիւի շնորհները ի յուշ ածե-
լով բարեմաղթութիւններ կընէր, հանդի-
սականք ողջոյն իրենց կեցցէներով վարժա-
րանիս յարկը կը թնդացնէին: Ասոր յաջոր-
դեց երկու ճառեր եւս աշակերտաց կողմէն,
և այն ինչ քննութիւնը պիտի սկսէր հետըզ-
հետէ բաղնաթիւնը շատնալով առհարկի ո-
րդուեցաւ եկեղեցին իջնել, ուր երկու ժա-
մու չափ Ա. դասու աշակերտաց քննութիւ-
նը տեսելով ի ներկայութեան մեծ քննչաց
և հանդիսականներու: Հանդէսը վերջացաւ
ի ժամ 4 1/2, Բ. և Գ. դասերու քննութիւնը
յաջորդ կ'ըլլար ընելու որոշմամբ: Քաջա-
յոյս եմք որ մնացած դասերու քննութիւնն
ալ յառաջիկայ կ'ըլլար վայելելով նոյնպէս
գոհացուցիչ գտնելու բարեբախտութիւն
կունենամք:

Արդ՝ մեծապատիւ խմբագիր, մեր խորին
շնորհակալութիւնը մատուցանելով թէ վար-
ժարանի ազգասէր տնօրէնութեան և թէ
պատուական դասատուաց և մանաւանդ
թաղիս բարեսէր ժողովրդոց որ աջակից կը
լինին նոցա, կը մաղթեմք որ այսպէս ան-
ձաճօր աշխատութեամբ շարունակելու յա-
ջողութիւն ունենան միշտ իրենց այս պան-
ծալի գործը ի փառս և ի բարգաւաճանս
աղգին:

1872 Յունիս 8

Երզնկայ

Մ. Համբարձում Միքէլեան. Միքէլ Թաթեան.
Նշան Վ. Ալեքանեան.

Վանէն գրուած է հետեւեալ նամա-
կը: Մեծարգոյ ընթերցողը պիտի տես-
նէ թէ Վանայ առաջնորդական խնդի-
րը խառնողն և վանեցւոց խռովու-
թեան պատճառն ո՛ր է:

... խմբագիր

Խորմեան Ս. Հայրիկի նամակին մէկ
յօդուածը միայն կ'յանձնեմք ձեզ ի հը-
րատարակել, զոր ապրիլ 18 ամսաթուով
իր բարեկամին կզրէ Վասպուրականիս

հովուին նկատմամբ թէ «Մեծ քար մը
գլորելու կ'ձեռնարկեմք, և դուք ալ
եղբայրաբար պիտի օգնէք, չէնէ ա-
պուշ ապուշ պիտի նայիք»: Կային յիշեալ
նամակին մէջը շատ մը ուշադրութեան
առնելու արժանաւոր կէտեր, սակայն
ընդ քողով զանցառութեան կընեմք,
զի մի սրբազան նամակագիրը շառագոռ-
նի: Վասն զի այսքանով միայն կրնան ի-
մանալ այն ամէն ճամբարիտ, արթուն, ազ-
գասէր անհատները թէ ինչ խարդախ
հողիով կ'վարուի Ս. Հայրիկ առ իւր
հայրենին, և առ նոյն իսկ հայրենեաց
անմեղ ժողովրդեանէն սիրած և ընդ գըր-
կած աղգախնամ փոխ առաջնորդի կեան-
քը, որ այնպէս նենգաւոր շարժմամբ
իւր քարտի մէջ նիւթաւորեալ նախանձը
յայտնելով յօգնութիւն կ'կանչէ ինքեան
քանի մը շահասէրները գլորել այն քա-
ղը: Եւ արդարեւ քար մը՝ որուն հովա-
նաւորութեան անկը ի պատուաբարութիւն
գազանաբարոյ քերտերուն ժանիքնե-
րէն փախուցեալ անձերը, և որուն շուք
կծրարուն բազմաթիւ տառապեալներ-
ը, և հանգիստ կառնեն, Այս քարը
ըստ հօգւոյ նամակագրին, չէ քար
գայթակղութեան՝ այլ քար փրկութեան
և ապականութեան խեղճ վասպուրա-
կանցւոյն, որ մինչեւ ցարդ նոյն քարով
կրցեր է ջաղխել բռնաբարիչ հարստա-
հարողներու գլուխը: Եւ բառնալ կուզէ
Ս. Հայրիկը՝ որ իւր կենդանի քարին
աղբեցութիւնը որ իւր օրով՝ ֆրիստոսի
Ս. Եկեղեցոյ վէմերը հաստատած է շատ
մը տեղերը, որոյ ժողովուրդը երեսն
երեսին անգամ խաչակնքել չէին գի-
տեր: Ճանաչապէս թէ քաղաքի և թէ
բազմամարդ գեղերու մէջ վարժատու-
ները հաստատել և դաստիարակութեան
լոյսը տարածել ժողովրդեան մէջ, իւր
հանապազօրեայ ճիգն է: Ահա այս քարը
գլորել կ'չանայ քանի մը շահասէր և օգ-
տածարաւ անձանց միջոցաւ՝ այն ձեռքը
որ օր հազար անգամ զինքը ճշմարտա-
սէր և հայրենասէր կ'գրէ շատ մը գը-
րոյ էջերուն մէջ, կ'թելադրէ նախանձու
ողուով քանի մը իրաւամբները գործա-
կելի իւր վարմանց. այն բերանը որ զինք
անենեղ անխարդախ և անկեղծ սիրով
սիրող կանուանէ Հայ հասարակութեան
սակայն ցաւալին ուս է որ սահմանա-
րութեան պատրուակաւ գլորել կ'ձգնի:
Սահմանադրութիւնը որ շատ ազգերուն
մէջ մուտ գործելով զանոնք ի յառա-
ջագոյնութիւն և ի լուսաւորութիւն շար-
ժած է, իսկ վասպուրականիս մէջ իւր-
եւ նենգապաշտի թակարդ մը լարուե-
լով անթիւ սիրտերը պղտորեց և խռո-
վեցոյց:

Տէր, փափաքելի էր մեզ արդարեւ,
ինչպէս որ կակնկալէինք մեծ յուսով՝
սահմանադրութեան օգտաւէտ միջոցաւ
մենք ալ յօրինաւորութիւն գայինք օր
աւուր: սակայն դժբաղդաբար զրկանք
մեծ հասաւ մեզ, այն ինչ սահմանա-
դրութիւնը՝ ոչ իբրեւ սահմանադրու-
թիւն, այլ իբրեւ սահմանաքակութիւն
մացուցին մեր մէջ: քանզի սահմանա-
դրութիւնը մինչեւեւ կը դարձադրէ որ
իւրաքանչիւր գաւառացին իւր առաջ-
նորդն ընտրէ, և սրբազան Նախագահը
աղգային վարչութեամբ անուսնէ զայն:

սակայն այժմ կ'ընդունի մեր ձայնը և կ'ընդունի իրաւունքներն, միայն Ս. Հայրիկի երկու առանձնական նամակներով՝ զոր կ'զբէ քաղաքին երկու իշխանադուն մտերմաց, թէ՛ համոզէ թող հրաժարի Պողոսը իւր պաշտօնէն : Եւ ինչ պատճառաւ, քանի որ ժողովուրդը ամենաշերտ սիրով կ'փափաքի զայն իրեն առաջնորդ ունենալ, նորա բնութեամբ մեծագործութիւնները տեսնելով : Զայն միայն կուզեն, վասն զի նա միայն նոյա յաւոյ գարմանիչ գտնուած է : Իսկ եթէ կ'ընտրուի ամենափոքր մաս մը հակառակ մեր հոգեւոր տեսլին՝ անոնք ալ դարձեալ յիշեալ նամակագրի աներեւոյթ մատամբ խախտուած են իրենց միամտութենէն : Եւ թէ ինչո՞ւ այսպէս ընթացք մը բռնած է հայրենասէր գրիչը, այն ալ ուրիշ պատեհ միջոցի վարագոյրը կ'բանամք, թող ամենու աչքը տեսնայ . յայնժամ արդարեւ և յանցաւոր ակներեւ կ'տեսնուի :

Խմբագիրը կերպնեցուցանեմք զքեզ յանուն ճշմարտութեան և արդարութեան, որ այս ուշադրութեան արժանիք ունեցող դարձուածքներու վրայ հրաւիրես ազգայնոց լուրջ ուշադրութիւնը, թէ ինչո՞ւ ասանկ կ'ըլլայ, և թէ բարեխնամ տէրութենէն մեզ քանի տեսակ սահմանադրութիւն շնորհուած է : Եթէ միայն մէկ հատ է, ինչպէս որ դիտեմք, ընդէք ապա այս խարդախ շարժումները մէջ կ'խաղան, և ամբողջ ժողովուրդը մը խռովեալ ծովու պէս կ'ծրփայնեն : Կողաչեմք առանց նշանախեց մը պակասեցնելու այս տողերէն՝ հսկեցունես ազգասիրաբար քաղցր փնջովդ՝ ի լուր աշխարհի :

Ի վրէժն . 1872
Մայիս 25 (Սորոս-Քրիստոս)

ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԷՄՆԻՅԵԹ ՍԱՆՏՂԻ
ՊՈԼՍՈՑ
ԳԼՈՒԽ Ա.
(ՏԵՒԻՆ 726)

Ե. - Մնտուկին ստակ տուողները պարտաւոր են իրենց քով գտնուած տետրը ներկայացունել տարւոյն վերջը (ստակը տրուած ժամանակէն հաշուելով) և հաշիւներն նորոգել : Տարւոյն վերջը դրամագլխոյն վրայ կ'բարդուի մէկ տարւոյն մէջ բանած տոկոսը, և այնուհետեւ այն տոկոսին ալ տոկոսը բանիլ կսկսի : Տարեգլխուն այս գործողութիւնը կատարուելէն յետոյ, տետրը դարձեալ տիրոջը կը տրուի : Տարւոյն վերջը տետրը չբերողին համար վեց ամիս ալ սպասելէն յետոյ, վարչութիւնը կ'զիմէ կառավարութեան քննութեան ու վաւերացման :

Զ. - Տետրը կորսնցուցողը պարտաւոր է վարչութեան ծանուցանել և երկու երաշխաւոր ցուցնել, որով հաշիւը արձանագրութեան տոմարէն կ'հանուի և կորուսեալ տետրին թուահամարովն նոր տետր մի կը տրուի, և երկրորդ տետրը լրան գլխիւ կ'նշանակուի ինչպէս նաև արձանագրութեան տոմարին մէջ : Այնուհետեւ կորուսեալ տետրը երբ դուրս

ներու՝ չընդունուի : Բայց տետրը կորսնցուցողը 10 զրոյ պիտի վճարէ, որ գանձապահներուն կ'ընթարկուի :

Է. - Մնտուկը ստակ ունեցող անձինք եթէ գաւառները կամ օտար երկիր դրնայած լինին, և ստակին առնուլ ուզեն, իրենց ունեցած տետրին տակը պէտք է նշանակեն ստակն ընդունած ըլլալին, և տետրին առաջին թերթին մէջ գտնուած կնիքին կամ ստորագրութեան համեմատ կնքելով կամ ստորագրելով, և եթէ զինուորական է՝ մեծ հրամանատարէն, եթէ ուրիշ կարգէ է՝ տեղւոյն կառավարութենէն և կամ իւր մեծաւորին կողմանէ վկայագիր մ'առնելով, տետրին հետ պիտի դրկէ, որով ստակն հանգեւրձ տոկոսով կ'ընթարկուի ուրու որ յանձնուած է : Թղթատարութեան միջոցաւ ալ կ'ըրկուի ստակը, բայց ճանապարհի ծախքը ստակին մէջէն վար կ'ըրուի :

Մնտուկն ստակ ունեցողներէն մէկը եթէ մեռնի, և ժառանգորդն կամ պաշտպանը (վասի) ըստ օրինի ստակն առնելու իրաւունք ունենայ, Շէրիէն տրուելիք իլամն հետն առած՝ անձամբ կամ փոխանորդաբար պիտի ներկայանայ, և տետրին պէտք եղած գործողութիւնները կատարուելէն յետոյ՝ ըստակն հանգեւրձ տոկոսով կ'ըրկուի գատատանական գործոց պաշտօնատունը, որպէս զի տիրոջը տրուի : Եւ իլամն ու տետրը կառնուի կալահուի սնտուկին մէջ :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՓՈՒՆՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՊԱՅՄԱՆՈՒ

Ը. - Մնտուկն պատրաստ գտնուած ստակը տարին 100 ին 12 զուրուշ տոկոսով փոխ կը տրուի, բայց այս դրամագլխոյն 100 ին 10 ը միշտ սնտուկը պիտի պահուի :

Թ. - Մնտուկը փոխ ստակ կուտայ՝ ուղղին, ո՞վ որ ըլլայ, վաճառական՝ արհեստաւոր՝ երկրագործ եւ այլն : Պայմանք են՝

1. - Փոխ առնուելիք ստակին պայմանաժամն 3 ամիսէն՝ վար, և 1 տարիէն աւելի չպիտի ըլլայ :

2. - Փոխ ուղղուած ստակին ապահովութեան համար, կամ օսմանեան հրպատակ եղող երկու երաշխաւոր ցուցնելու է, և կամ ուղղուած ստակին մէկ ու կէս կամ կրկնապատիկ արժէք ունեցող բան մը գրաւ դնելու է : Ինչպէս՝ փոխ ստակ առնուլ ուղղին նախ երաշխաւորն կամ գրաւ դնելիք բանը պիտի հարցուի : Եթէ երաշխաւոր պիտի տայ՝ երաշխաւորը կալածատէր և փոխառեալ ստակն վճարելու կարող ըլլալու են : Եթէ գրաւ պիտի տայ՝ գրաւը այլ և այլ տեսակ կ'ըլլի, եթէ գրաւը ծանրագին բան մ'է՝ արժէքը փոխ առնուելիք ստակին մէկ ու կէսը կամ կրկնապատիկն ըլլալու է : Եթէ գետին՝ այգի՝ պարտէզ՝ խանութ՝ տուն, և ուրիշ այսպիսի բաներու հասոյթը գրաւ պիտի դրուի, ծախքը հանելէն յետոյ՝ տարեկան հասոյթը փոխ տրուելիք ստակին տոկոսին կրկնապատիկն ըլլալու է : Այսինքն՝ եթէ մէկը 100 զուրուշ փոխ պիտի առնու, և տանը՝ պարտէզին՝ ագաւակին կամ արտին հասոյթը իրենց գրաւ

րաւ պիտի յատկացունէ, առանց ծախուց՝ տարեկանը 24 զուրուշէն վար ըլլալու չէ :

Փոխառուն եթէ ծանրագին բան մը գրաւ դնէ, արժէքը առնելիք ստակին քանակութեան հետ համեմատելով երբ մէկ ու կէս կամ կրկնապատիկը գտնուի՝ վարագոյի սահիճէի վրայ Սէնէտ մը կը գրուի, գրաւին տեսակն ու արժէքը կը նշանակուի, և պարկի կամ տուփի մը մէջ գրուելով՝ վրան տիրոջը կնքել կը տրուի և սէնէտին հետ սնտուկը կալահուի :

Եթէ փոխ առնուելիք ստակին ապահովութեան համար արտի՝ պարտիզի, եւայլն, հասոյթը պիտի տրուի, կալուածագիրն պիտի նայուի և քննուի հասոյթին ո՞րչափ լինեն, և ապա պէտք եղած գործողութիւնները պիտի կատարուին :

Մնացեալն առաջիկայ շրջանի

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եղիպտոսի բարձրագատիւ խորհիւ իւր հօրեղբորը Ապտիւլ-Հալիմ փաշային ընծայեր է, Պալթա-լիմանի ծովեզերեայ ապարանքը բոլոր սպասներովն ու կարասեօքը :

— Շաբթուս մէջ երեւելի ընտանիք մի Շիրքէթի խայրէյէի 17 թիւ շոգենաւը մտած ատենը, դիմային մէկը ելեր և ձեռքերնին գտնուած ծրարը պահելու համար առեր է իրերէ սենեկապահ (դամարոգ) : Յիշեալ ընտանիքն շոգենաւէն ելնելու ատենը այս անձը փնտրուեր է որ ծրարն առնու բայց չէ գտեր : Մարդը ճարտար խաբեբայ մ'է եղեր, որ ինքզինքը շոգենաւին սպասաւորը ձեւացնելով ծրարն առեր և խոյս տուեր է շոգենաւուն ճամբայ ելնելէն յառաջ : Ծրարին մէջ եղածներուն արժէքը 10 լիւրայի չափ է եղեր :

Կհրատարակեմք այսպիսի զէպերը ի զգուշութիւն այլոց :

— Հանեայի (Կրետէ) զինուորական հիւանդանոցին երկրորդ բժիշկն իւր պաշտօնին մէջ պակասաւոր գտնուելուն և հիւանդ զօրաց պէտք եղած դարմանը չընելուն պատճառաւ, ամբաստանութեան ենթարկուելով՝ պաշտօնէն հանուեր, և տեղական կառավարութեան կողմանէ դատուելով՝ դատատանական տեղեկագրի մը հետ մայրաքաղաքս զինուորական գործոց պաշտօնատունը զրուկուեր է որպէս զի արժանաւոր պատիժը կրէ :

— Էրզրումի մէջ հասարակաց հիւանդանոցի մը շինութեան համար սկսուած հանդանակութեան դուրմարն՝ 100 հաւար զրուշի չափ եղեր է :

Յիշեալ քաղաքին շրջականները ժամանակէ մի հետէ աւաղակութիւններ և արիւնհեղութիւններ ընող Մուսթաֆա անուն հուշակաւոր աւաղակապետը, ինչպէս նաեւ Զուրիչ այսպիսի յանդուգն չարագործ մը իւրեանց արբանեակ խումբերուն հետ այս օրերս տեղական կառավարութեան ձեռքն անցեր են ի մեծ դիմաւորութիւն բոլոր վիճակայնոց : — Հապէշատանի Գատա կոյսեր

կողմանէ վեց վայրերն էլ ընծայ զընդհանուր
է Դաղղիոյ Հասարակագետութեան նա-
խագահ Պ. Թիէրի :

— Բաղմաթիւ ազնուական տիկնայք ,
բարձրաստիճան կըրեալանք : և Գաղ-
ղիոյ՝ Անգղիոյ՝ Գերմանիոյ՝ Սուտրիոյ և
Պելճիգայի գետնանք Պապին ներկայա-
ցեր են : Իւր գահակալութեան տարե-
դարձը շնորհաւորելու համար : Պապը
շնորհակալ եղեր և բարեմաղթութիւն-
ներ ըրեր է :

— Բորթուկալի Թագաւորը ամսոյս
6 ին Վէրսայլ հասեր , և նախագահ Պ.
Թիէրի հետ տեսնուեր է ինչ ինչ կարե-
ւոր խնդրոց համար :

— Գաղղիոյ մէջ բամպակի մեծ գոր-
ծարանի մը վերի յարկէն ամսոյս 2 ին
հրդեհ պատահելով , բոլոր գործարանը
այրեր , 1 միլիոն ֆրանքի վնաս եղեր
և 900 գործաւորք դատարկ մնացեր են :

— Գաղղիոյ երեսփոխանաց ժողովն ամ-
սոյս վերջը պիտի դուրս երեք ամսոց
համար , և բացուելուն պէս Սէտանի ու
Մէյի խնդիրները պիտի ներկայանան :

— Քիէֆի (Ռուսիա) մէջ քոլէրայ
կարուսակէ իւր հարուածները : Սկզբ-
նաւորութենէն մինչեւ մայիսի վերջը 1317
հոգի այս հիւանդութենէն բռնուեր ,
և 532 ը մեռեր է :

Շիրքէթի խայրիչէի ընկերութիւ-
նը փոխանակ ժողովրդեան հանդիսան
խորհրդու և նոցա պէտք եղած պատիւը
ընծայելու , շատ ժամանակ դժգոհու-
թեան և մեծամեծ վրդովմանց առիթ
տուած է : Այս ընկերութիւնը ուսկի՞ց
քաջալերուեցաւ ի ժողովրդենէն , շոգե-
նաւուց առատութիւնն ուսկի՞ց ունեցաւ .

— ժողովրդենէն . իրենց առատ թոշակ-
ներն ու վարձքերը ուսկի՞ց կընդունին ,
— ժողովրդենէն : Սակայն ժողովուրդն ա-
տոր փոխարէն ինչ կընդունի և ընդու-
նած է , — վիշտ , տառապանք , նեղու-
թիւն , անձկութիւն , և երբեմն վտանգ .
ինչ է այս վտանգը , — շոգենաւի մը իւր
ընդարձակութեան չափէն աւելի բեռ
բեռցնել : Փոխանակ մարդ ըսելու բեռ
բառը դրինք՝ որ ծանրութիւն ըսել է ,
որովհետեւ բեռ ըսածը շարժում չունի ,
զգացում չունի , որովհետեւ այս տեսակ
անկարգութիւններ պատահած ժամա-
նակ երբեք ի հարկին բողբոջուած չէ . եր-
բեմն ոմանք միաբանած են որ եթէ շո-
գենաւը կայսերական պալատին առաջ-
քը հասնի , և ճան դուրսարան եօզ մը
ալըն պոռան , բայց չեն խորհիր թէ այս
ամենէն աւելի վտանգաւորն է , որով-
հետեւ այս ձայնը ելած ժամանակ , տե-
ղեկութիւն չունեցողներէն շատերն ինք-
զինքնին դուրսէ ծովը նետեն , և շատերն
ալ վախնալով , յաւի դան , Ասոր մենք
անձամբ պատահած և վտանգին աղե-
տալի ըլլալը իրենց իմացնելով ետ կե-
ցուցած ենք : Երեկ Արմաւուռ գիւղ և
Միջագիւղ բանող շոգենաւին մէջ չա-
փէն աւելի մարդ առնուած ըլլալուն հա-
մար ժողովրդեան մեծ անհանգստութե-
նէն մեծ ազմուկ հաներ է , և ժո-
ղովուրդն «մէվզի» եղած տեղերը մտեր
է . որովհետեւ իւրաքանչեւ տեղ չէ մնացեր .
կորէք մէվզիի սուրբը չէ ուզեր վճա-
րել իրաւամբ , բայց եթէ մեղի հարցը-
նէն թէ ինչ պէտք է ընել , մենք իրենց

պիտի խորհուրդ տանք որ , քիչ մը ժա-
մանակ ալ շոգենաւուց անուն չտան , և
նաւակներով ու թրամիլայով իրենց օրե-
ւը անցունեն :

Երեկ երեկոյ բարձրապատիւ խորհիւն
ապարանքն ընթերցին մեծ Եպարդոսն ,
Փեամիլ փաշա , Մուսթաֆա փաշա , Նա-
մըզ փաշա , Դմիտր փաշա և ուրիշ բարձ-
րաստիճան անձինք :

— Առաջիկայ երկուշաբթի օրը Սու-
թանիյէ վարժարանին պարգեւաբաշ-
խութեան հանդէսը պիտի կատարուի :

— Անցեալ երեքշաբթի օրը իզմիրի
Ֆրէնք մահալլէի ըրուած թաղին մէջ
հրդեհ պատահելով մեծ վնաս եղեր է :

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԹՈՒԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ Բ. Յ. ՏԻՐԿԻՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

1853

Այս թուագրանութիւնը երեւելի և
բաղմահմուտ հեղինակներէ քաղու-
ածոյք մի է , ինչպէս՝ Կիրիլէն , Պուրոմն ,
Սիրոտ , Լիսնէ և այլ և այլ հեղինակնե-
րէ : Այս թուագրանութիւնը կը կարծը-
ուէր թէ ստուած է , բայց չափաւոր
թուով օրինակներ դեռ եւս կենալը ար-
դոյ դասատուաց իմացնել պարտ տն-
ձին համարեցանք :

Կը ծախուի Դաւաֆեան եղբարց քով ,
կաղմալի գին 3 շրուշ :

ԼՍԱՐԱՆ

ՀՈԳԵՇԱՀ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՅ

ԵՒ

ԽՐԱՏԱԿԱՆ ՐԱՆԻՅ ԵՒ ՆԻ

ՊԵՍ ՊԵՍ ԿԵՆՅԱՂՈԳՈՒՅ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ՏՊԵԱՆ Ի ԹԻՆՈՂՈՍԻԱ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԽԱՆՊԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄԵԱՐԱՆԻՆ
1863

Հաւան անուամբ 16 տետրերէ բաղ-
կացեալ Աստուածաշնչի պատմութիւնք
են , հատին գինը 20 փարայ . դպրատան
տղոյ խիտ կարելոր է , Նաեւ կը վա-
ճառուին Տեառն Ծննդեան և Մկրտու-
թեան Քրիստոսի :

ԱՐԱՆ ԶՈՐԻՑԱՐԹ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐԻՆ ՆԵՐՍԵՍԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒ ՄԵՐՈՅ
ԵՐԿՈՒՅ ԵՒ ԵՐԿՈՍՅՈՒՆ ՄԱՐԿԻՔ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ԵԳԻՍՏՈՒ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Այս տետրակները քիչ թուով եկած
ըլլալուն , ընթերցասէր անձինք եթէ
յապաղին գնել՝ դուրսէ սպառեալ ըլլան
տետրերը :

Գին միայ տետրի 2 դահեկան .

Կը վաճառուի Դաւաֆեան եղբարց
քով ի Չագմագճըլար փողոց թիւ 16 :

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ՀԱՏՈՒԱԾՔ

ԿԱԹՈՒԴԻԿԵԱՅՅ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒՆ

ՍԱՐԳՍԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻՈՅ ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԵՆ

ՏՊԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԵԼԵՆՏԻՆԵԱՆ

1861

Գին 40 փարայ .

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՅ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԵՆԵՂԾԻՈՅ

Մ. ՎՈՐԱՊԵՏԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՅԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒՐՏԵՄԵՐՈՅ ՅԱԿՈՎԱԲԵԱՆՅ

Տպագրուած է արդեամբ բարե-
պաշտ Մահտեսի Կիրակոսի Բարուկեանց
Բինկեանցոյ , յօգուտ և ի պոթածառու-
թիւն ժառանգաւորաց վարժարանի Ս.
Աթուոյս , վայելուչ ձեւով , մաքուր
թղթի վրայ և 640 երեսէ բաղկացեալ :
Կը պարունակէ Հայաստանեաց Ս. Եկե-
ղեցւոյ Պատմութիւնն , իւր սկզբնաւո-
րութենէն մինչեւ 1867 թուականն , որոյ
արժանեաց և կարեւորութեան գնահա-
տութիւնն բանիբուն ընթերցասիրաց ա-
նաչառ դատաւորանին կը թողումք :

Գին 16 դահեկան :

Հմուտ և պատուաւոր դպաստու-
մի պատրաստ է մայրաքաղաքիս տու-
ներու մէջ հայերէն և տաճկերէն լեզուաց
դասախօսութիւն ընել այցելութեամբ :
Պէտք ունեցողը կհրաւիրուի լրա-
գրոյս տնօրինութեան գրասենեակը :

Մեծ նոր Խանի վերի դուռը թիւ 3 սեն-
եակը դաղղիարէն ու տաճկերէն լեզուաց և
տոմարակալութեան դասախօսութիւն կըլլայ
երեքշաբթի , հինգշաբթի և շաբաթ օրերը :
Դասատուք այցելութեամբ ալ դասախո-
սութեան կերթան : 19

ԾԵՐԱՃԱ ԵԱՐԱՍԵՐԱ ՄԱՍՈՒՍ

Պետրոս նամքիմէնէ , մէքսիկայի իւլիթի
սաղաթմասընէն էրպպըր վուգուֆը օլտու-
ղունտան , 22 նիւնէ մուգատուէմ վէզիր
խանընտա տէվաթ իշլէմիլ իլէ պիր տէնէտէն
11 սէնէլէք ետրալարտան չօք քիմէլէրէ ,
Ալաշըն իշլէ շիֆա պուրուրուսէ տուր :

Մերգում , Թարիխտէն 20 կիւն մուգատ-
ուէմ Տէրստաուէթէ կէլիպ , Մահմուտ բաշա
մհհէմէտի դուրպիտէն : Քիւլիք եւրօրը
խանընտա 8 նիւմիլօլու օտաւա միւթէ-
միքքին օլուպ , պու տէֆա տալիս սըրաճա
ետրալարընա մուգամիլէ իլէ պաղաճադ ,
եանի ետրալար սաղաթըրտա իւճըթ Թա-
լապ իտէճէք , վէ ֆաղըր առաւարտան իւճ-
ըլթ Թալապ իլթմէ յէճէ յիւն իլան իտէր :

ՊԱՏՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ

1. Միայն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի :
2. Տարեկան բաժանորդագրին է միայն երկու տը-
ծաթ մէջիւր կանխիկ լրարեւ թէ մայրաքաղաքիս և
իւր արուարձանաց և թէ գուտուաց համար :
3. Տեղական ու գուտուական թղթատարութեան
ծախը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
4. Հատը 40 փարայ է , և կգտնուի ամեն Հայ
գրալիւստաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու
քով :
5. Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի
համար : Աւելի ամսան կըլլայ աւելի անգամներու հա-
մար :
6. Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղ-
ղելի տա Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաշմէնտան , Կ. Պոլիս
Քիւլիքմի խան վալի յարի թիւ 26 :

ՏՆՈՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՏԵԱՆ

ՏՊԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎԱԿԻՓ ԳԱՎԱՅԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԻՐՈՒՄ ԻՆՆ ՎԱՐԻ ՅԱՐԱ ԹԻՒ 26